

3. rész - Temesvári építkezés

Érvényes megkoronázása után öt évvel I. Károly az udvarral Temesvárra költözött. Ez nagy jelentőségű volt Temesvár történelmében. A Temes folyó neve valószínűleg a dák eredetű – magyarul mocsaras - szóból származik. (latinul Tibisia-nak nevezték). Az ide érkező dél-szlávok ezt a dák szót használták a Temesre, Тѣмишь (Tamiš) alakban. Beszédes elnevezés! Temesváron a Béga van, a Temes a város közelében (kb. 15 km.) Az egymáshoz közeli folyók szerteágazó ereinek, vadvizeinek vidékén nagyjából 100.000 hektáros mocsaras térség volt Károly idejében, védelmi szempontból az akkor előny. A város 18. századi fejlődésében nagy akadály, rendezni kellett a folyók medrét. Más előnyei is voltak a Károly idejű helyzetnek: a három nagy folyó – a Duna, Tisza, Maros és ezek jó részénél a hegyes vidék hinterland. Így bármerről is érkező vész esetére ez a természeti keret jó védvonalat alkotott a váratlan betörések ellen. Az erdélyi medencéből az Alföldre - abban a régióban - egyedül csak a Maros folyik, amely Dévától nyugat fele hosszú kilométereken jól védhető szorosban halad. Védtek is! D-Ny-ról, a Duna felől az 550 m magas átjárót már a rómaiak is ismerték, ellenőrizték. Ők porta orientalisnak, azaz keleti kapunak hívták. Károly idejében is őrizték és kun lovas futárok álltak készenlétben, ha valamit jelenteni kellett.

Különben Temesvár megközelítőleg egyenlő távolságra feküdt a keleti és nyugati végektől, kvázi középén. A Duna közelében Haram és Keve vára állt őrt, a Dunán meg a naszádok. Más irányban Lippa, Arad és Csanád alkotott védvonalat. Károly tartotta rokonságot a kunokkal, akik elődeinek is volt már közülük ahhoz a vidékhez. A tudorok szerint IV. Béla mintegy 40.000 kunt fogadott be és azoknak legnagyobb része erre a vidékre jött. Szintén véleményük szerint a kunok kedvelték Károlyt, hűségesei voltak. Mindezek a tényezők motiválták a királyt, hogy szorongatott helyzetben, biztonságuk érdekében egy időre oda költöztesse az udvart. A jelentős lépést a veszélyt jelentő tényezők jelentősen motiválták, mint pl. az önkényeskedő, ellenségeskedő oligarchák, a tény, hogy Székesfehérvárt, Esztergomot, Visegrádot ellenségei birtokolták. A kiskirályok nemritkán több vármegyényi térséget uraltak, saját udvartartásuk volt, és részben független külpolitikát is folytattak. Károly ezektől az uralmi körzetektől távol Temesvárt nézte ki magának, azt látta alkalmasnak, és ott

rendezkedett be. Választásában az is szerepet játszhatott, hogy Temesváron, a némileg izoláltabb, védettebb helyzetben nem voltak nagyhatalmú szomszédjai, mint, pl. a székesfehérvári prépost, az esztergomi érsek stb.

Temesvár vonzereje mellett több problémát is felvetett, de a király tudatosan, éveken át készült a lépésre az aktuális gondjainak megoldása mellett. Temesváron eredetileg egy téglalap alakú földvár állt (castrum Tymes), erőssége abban rejlett, hogy a Temes és a Béga ágai, mocsaras elöntései miatt előnyösen és hatékonyan elszigetelt volt. Véd művei eleinte csak földdel kitöltött sövényfalakból állottak, de a tatárjárás után IV. Béla rezisztensebb véd műveket emeltetett. Ezeket az adottságokat kellett alkalmassá tenni az udvar fogadására. A tudorok szerint Károly már 1307 tavaszán személyesen tájékozódott és intézkedett a helyszínen. A földvár szomszédságában – „a szigeten” - volt egy nem túl tágas terület szilárd, falazott vár építésére. Az vagy 8 évig tartott. Ez idő alatt Károly többször is járt a helyszínen, irányított, szervezett, intézkedett, ellenőrzött, akkor is, amikor a palota berendezésén dolgoztak. (csak érdekességként: az 1443 –as földrengésben súlyos károkat szenvedett a várkastély. A helyén épült Hunyadi Jánosnak-, a kor haditechnikájának jobban megfelelő várpalotája is).

Károly tapasztalt olasz mesterekkel készítette a tölgyfa (*Quercus pedunculata*) cölöpzetet, amihez a környéken bőven volt nyersanyag. A cölöpzet úgy 3 m. hosszú, meghegyezett törzsekből készült. Az vízszintes alapárkot sima szintre töltötték fel, arra pedig mintegy 1,5 méteres - aránylag jól faragható lippai, kréta kori - homokkő-lapokat fektettek. (Lippa, viszonylag közel, a Maros mentén). Azokra rakták aztán téglából erős kötőanyaggal a várszerű palota falait derékszögű négyszögben.

Károly király temesvári tartózkodása idején a királyi kastéllyal szemben álló földvárat is kővárrá fejlesztette. Abban az időben a várak erősítési technikája is megkövetelte, hogy legyen külső vár is, a belső várat óvó külső védelem. Annak hiányában a védők nem sokáig tarthatták volna magukat, és szükség esetén nem lett volna hová menekülni. Az átalakítás a kastélynál is alkalmazott technikával, megoldásokkal történt. Az így létrejött ikervárak majdnem ugyanakkora területen terültek el egyenlő oldalú négyszöget alkotva. A falakon belüli terület kb. két és fél hold volt, az akkori viszonyok, lehetőségek között kb. 1000 embert fogadhatott. A királlyal és Mária királynővel (az első feleség) persze az udvaruk is jött. De az adottságok figyelembe vételével és az alkalmazott gyakorlat szerint csak az országos méltóságok kaptak helyet a királyi palotában. A tudorok által említettek közt sok olyan található, akinek a neve a lovagrend 50 fős alapítói közt is szerepel. Nem véletlenül!